

Sauksim par Niršu, Čukvudi, Didaru

DAIGAS LUTERES FOTO

- AGRITA MANIŅA
- DAIGA LUTERE

Vai jūs savam bērnam dotu vārdu Artemīda, Neve, Talla, Vlasta, Lavi, Miesas-sargs, Ville, Kairo, Vētra, Zieme, Bronza, Pērkonis, Lācis u.c.? Tā ir tikai daļa no neparastajiem vārdiem, kurus aizvadītajā gadā Latvijā vecāki izvēlējušies jaundzimušajiem. Kā ar retajiem, jaundarinātajiem, nedzirdētajiem personvārdiem mūsupusē?

Vārds atnāk pirms bērna

Kad liepājnieci Montai Kraftai lūdzām sarunāt interviju ar viņas 12 gadus veco dēlu Briedi, mammas atbilde pārsteidza. "Mums ir arī Olīve un Anguss," viņa nosauca savus mazbērnus. Mazmeita vienos gados ar Briedi, bet Angusam ir 10. Kā nākuši šie neparastie vārdi? Monta atbild: "Kad gaidījām Briedi, nevarējām izdomāt viņam vārdu. Vīrs to noteikti gribēja latvisku, jo vecākajiem dēliem nav latviski. Izskatījām dažādus variantus, beigās palikām pie diviem vārdiem – Turaidis un Atvars." Kamēr bērniņš vēl bija mammas vēderā, viņu dēvējuši par Mirdzošo Briedi, jo pie viena vārda vecāki vēl nebija nonākuši. Paļāvās, ka tas atnāks pēc piedzimšanas. Kad draugi jautāja, kā puiku sauks, teica, ka būs Mirdzošais Briedis, taču pēc piedzimšanas reģistrēja Turaidu Atvaru. Tomēr visi vienlīga turpināja dēlu saukt par Briedi. Paaudzies viņš sāka apzināties, ka ir Briedis, tāpēc, kad kāds nosauca par Turaidu, nesaprata, par ko runā. Pirmsskolas iestādē neatšaucās, it kā nezinātu savu vārdu.

"Mēs sapratām, ka līdz mācību sākšanai skolā šis jautājums jāsakārto, taču izrādījās, ka pārreģistrēt nemaz nav tik vienkārši," atceras Monta. "Tas bija divpakāpju process – Atvars bija jānoņem kā nelietots vārds, bet Briedis nāca klāt kā konfesijas vārds, lai gan kristīts viņš nav. Tagad ir Turaidis Briedis, bet visi vienlīga sauc par Briedi." Pats Briedis stāsta, ka Latvijā parasti pārjautā, vai vārds tiešām ir tāds, kādu nosaucis. "Man patīk savs vārds, bet ārzemēs to diezgan grūti izrunāt, tāpēc saku, ka mani sauc Turaidis. Esmu Latvijā vienīgais Briedis, tas pats ar Olīvi."

Arī Olīvei vārdu iedeva, kad vēl nebija dzimusi. Viņas mamma aizgāja uz pirmo sonogrammu un jautāja, cik liels mazulis ir. Daktare atbildējusi: "Nu, kā tāda olīvīte." Tā mazulīti sāka saukt par Olīvi. "Man diezgan patīk mans vārds, bet bieži cilvēki to nesaprot, pārjautā, vai Olīvija, varbūt – Odrija.

Liepājas Dzimtsarakstu nodaļā satikām liepājniekus Lauru un Ivaru Vītolus, kuri bija atnākuši reģistrēt savu otro meitiņu. Kā stāstīja Laura, tikko uzzinājusi, ka ir stāvoklī, skaidri sapratusi, ka otrs bērniņš būs meita un viņu sauks Estere. Šis vārds arī ierakstīts dzimšanas apliecībā.

UZZIŅAI

- "Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma" 5. pants nosaka, ka Civilstāvokļa aktu reģistrā ziņas ieraksta valsts valodā, un personvārdi jāieraksta saskaņā ar latviešu literārās valodas normām par personvārdu rakstību un lietošanu.
- Personvārdu rakstībā lieto tikai oficiālā latviešu valodas alfabēta burtus, līdz ar to nav iespējams reģistrēt bērnu, piemēram, ar vārdu Rye. Ja vecāki vēlas savam bērnam dot šādu vārdu, tas latviešu valodā atveidojams kā Rajs, ja tajā sauc zēnu, vai Raja, ja tajā sauc meiteni.
- Latviešu valodā ir divi galvenie personvārdu lietošanas un rakstības principi. Pirmais, personvārda īpašnieka dzimumu gan latviskas cilmes, gan citvalodu cilmes personvārdos (izņemot nelokāmos personvārdus) norāda vīriešu dzimtes vai sieviešu dzimtes lokāmās galotnes. Otrais, citvalodu personvārdus latviešu valodā atveido atbilstoši to izrunai oriģinālvalodā un iekļauj latviešu valodas gramatiskajā sistēmā.
- Personvārdi jāraksta saskaņā ar latviešu valodas pareizrakstības noteikumiem.

AVOTS: LVPORTALS.LV

Ārzemēs esmu sākusi teikt, ka mani sauc Helēna, jo tas ir otrs vārds, ko izrunāt vieglāk," tāda ir meitenes pieredze. Savukārt viņas brālis Anguss pie vārda tika, pateicoties grupas AC/DC solģitāristam Angusam Jangam, kas patika vecākiem. "Man praktiski katru reizi pārjautā vārdu, kad to pasaku. Domā, ka mani sauc, piemēram, par Andri," tāda ir Angusa pieredze. Atšķirīgais vārds viņam patīk, jo ar tādu Latvijā vienīgais.

"Man ir savas konfektes"

Grobiņas vidusskolas absolventes Namedas Kārklīņas vecākiem bijuši divi varianti, kā saukt meitu, – Līga vai Nameda. Palika pie Namedas, jo tētim vārds Līga ļoti nepatīcis. Nameda stāsta: "Mana mamma tei-

ca: tev ir rets vārds, kas izcelsies! Un man, autobusā noklausoties svešas sarunas, nebūs jāzīlē, vai runa ir par mana bērna savārtīgām ziepēm vai cita." Viņa atzīst, ka gan ne vienmēr bijusi sajūsmā par savu vārdu. Kad viņa mācījās pamatskolā, topa vārdi meitenēm bijuši Elīna, Liene, Evija... Klasē varēja būt pa divām Elīnām un trīs Edgariem, un mazajās klasēs jau šķita forši, ka ir vēl viena tāda vārdā kā tu, Nameda atceras. Viņa tad gribēja būt Jana, kaut nevienu Janu nepazīna.

Kļūstot vecākai, par to vairs nedomāja un palēnām sāka izprast, ko mamma 12 gadu vecajai meitai teica par vārdu, kas izcelsies. "Bija jāpienāk 30, lai saprastu, ko tas īsti nozīmē," Nameda ir atklāta. "Ar gadiem esmu secinājusi, ka vai nu cilvēks atceras manu

vārdu uzreiz un uz palikšanu, vai neatceras nekad, kaut desmitreiz tiekoties. Neņem u jaunā."

Sievietei teikts, ka personvārds Nameda Lietuvā esot tas pats Nomedas, tāpēc pasmaida: "Man ir savas konfektes." Tik tiešām tāda šķirne ir! Namedai tās šķiet tik garšīgas, ka sit pušu mūsu "Serenādi". "Gan skolā, gan ārpus tās bieži nācies dzirdēt, ka man interesants vārds, arī jautājumu, vai es svinu vārda dienu un kurā datumā, jo "visiem jocīgajiem vārdiem taču tā maijā." Man paveicies, jo mans vārds ierakstīts kalendārā 24. aprīlī kopā ar Visvaldi, kam nupat pievienojies Ritvaldis," sieviete stāstīja.

Pati ir atšķirīga un pamanāma kā viņas vārds. Dažādās izpausmēs brīva bijusi jau kopš pamatskolas gadiem. "Koši sarkani mati man joprojām, arī 31 gada vecumā. Skolas laikā paspēju gan dzeju rakstīt, gan mātei pāris sirmu matu uztaisīt, gan ļoti agri viņu padarīt par vecmāmiņu," Nameda pasmejas, ka nekas nav mainījies kopš pusaudzes gadiem, bet dzejošanai gan metusi mieru.

Vecāku dāvana bērnam

Tā arī notiek, ka vairumā gadījumu vecāki ir tie, kas savam pasaulē nākušajam mazulim sagādā ne tikai gultiņu, pamperus un citu nepieciešamo, bet dod arī vārdu, kas paredzēts visam mūžam un ir kā daļa no cilvēka identitātes. Vai arī liepājnieki un tie, kuri savu jaundzimušo atvasi reģistrē Liepājas Dzimtsarakstu nodaļā, izvēlas savdabīgus, retus

un nelabskanīgus vārdus? Nodaļas vadītājas vietniece Dagmāra Bezļepkina reģistrē jaundzimušos un uzklausa vecāku izvēlētos vārdus. D. Bezļepkina ar gandarījumu atzina, ka tie ir reti gadījumi, kad vecāki grib, lai atvasei dzimšanas apliecībā ieraksta nelabskanīgu vārdu. Esot pat grūti atcerēties tādu gadījumu nesenā pagātnē. Vadītājas vietniece smaidot piebilda: "Laikam jau vējš liepājnieku prātus iegrozījis pareizi, ka nerodas vēlēšanās dēlu vai meitu nosaukt kādā pārlieku ekstravagantā, grūti izrunājamā, pārprotamā un ar dažādām nozīmēm apveltītā personvārdā." Par to esot prieks, jo vārda izvēle jāuztver ar lielu atbildību. Pieslēdzot prātu, ne tikai emocijas. Vēl ieteikums atcerēties, ka vārds tiek dots mazulim, kas izaugs un kļūs par pieaugušu cilvēku, nevis vecāku kaut kādu personīgu ambīciju un radošu izpausmju apmierināšanai. Tētim un mammai jāpadomā vairāki soļi uz priekšu, lai bērnam vārds neradītu problēmas ne skolā un starp vienaudžiem, ne vēlāk pieauguša cilvēka dzīvē. Kā pierāda ikdienu, jo vārds vienkāršāks, jo labāk. Kaut vai tāpēc, ka tā nēsātājam ik pa brīdim nav jāskaidro citiem sava personvārda pareizrakstība (viens vai divi n, viens vai divi t utt.) vai kāpēc tas tik ļoti īpatnējs.

Lūk, kādi retāk sastopami personvārdi pērn un aizpērn reģistrēti Liepājas Dzimtsarakstu nodaļā: Noa, Arabella, Vētra, Augustīne, Talijs, Maria, Mille, Afa, Alīde, Ailands, Reivens, Lisanna, Luna, Maris, Bruts, Fils, Ezra, >>